

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA SAVIVALDYBIŲ SKOLA IR SKOLINIMASIS

2005 m. liepos 01 d. Nr. 2030-23-84

Vilnius

IŽANGA

Pagal Lietuvos Respublikos Valstybės skolos įstatymo naują redakciją (Žin., 2004, Nr. 4-31) į valstybės skolą įskaičiuojamos ir vietos savivaldos institucijų skolos. Šis valstybės skolos sandaros pakitimas paskatino Valstybės kontrolę atlikti auditus savivaldybėse ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija kaip audito subjektas pasirinkta todėl, kad ši institucija administruoja valstybės skolą, rengia teisės aktus, reglamentuojančius valstybės ir savivaldybių skolos administravimą, apskaitą ir kontrolę.

Auditas Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje atliktas vadovaujantis Valstybės kontrolės 2005-06-01 pavedimu Nr. 2030-23. Tai sudėtinio audito, kuris buvo atliktas pasirinktose savivaldybėse, dalis.

AUDITUOJAMO SUBJEKTO VEIKLOS APLINKA

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos finansų ministerija (kodas – 8860165). Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau tekste – Finansų ministerija) yra Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija. Finansų ministerija vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestos finansų srities valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendina šioje srityje valstybės politiką.

Finansų ministerija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Respublikos Prezidento dekretais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais ir Finansų ministerijos nuostatais (patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-08 nutarimu Nr. 1088 su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

Vienas iš svarbiausių Finansų ministerijos uždavinių yra atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, valdant valdžios sektoriaus skolą. Valdžios sektoriaus skolai priskiriama ir savivaldybių skola, todėl Finansų ministerija dalyvauja ir savivaldybių skolos valdyme. Vykdydama jai pavestus uždavinius, Finansų ministerija:

- tvarko valstybės skolos apskaitą ir atskaitomybę;
- kontroliuoja paskolų teikimą, paskirstymą, grąžinimą, naudojimą ir kitų finansinių įsipareigojimų, susijusių su paskolomis, vykdymą;
- turi teisę peržiūrėti paskolos arba skolos grąžinimo sąlygas ir pasirašyti su skolininku arba skolininku, už kurio įsipareigojimų įvykdymą garantuoja valstybė, paskolos sąlygų pakeitimo sutartį arba skolos grąžinimo sutartį, jeigu ekonominiu požiūriu išieškoti negražintas sumas iš skolininkų sąskaitų bankų įstaigose ar turto yra netikslinga.

Finansų ministerija, įgyvendindama jai pavestus uždavinius, turi teisę gauti iš savivaldybių institucijų ir įstaigų duomenis, kurių reikia valstybės skolai apskaityti. Savivaldybės duomenis apie jų skolą pateikia Finansų ministerijai kiekvieną biudžetinių metų ketvirtį ir suvestinius duomenis kiekvienu biudžetinių metų pradžioje.

Finansų ministerijai vadovauja ministras, kurį pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją skiria pareigoms ir atleidžia iš pareigų Respublikos Prezidentas Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko teikimu. Audituojamuoju laikotarpiu iki 2004-04-30 Finansų ministerijai vadovavo Lietuvos Respublikos finansų ministrė Dalia Grybauskaitė, vėliau, iki 2005-05-13, – Lietuvos Respublikos finansų ministras Algirdas Butkevičius ir nuo 2005-05-14 – Lietuvos Respublikos finansų ministras Zigmantas Balčytis.

Finansų ministerija turi savo administraciją, kurią sudaro departamentai, skyriai ir kiti padaliniai. Administracijai vadovauja ministerijos valstybės sekretorius – karjeros valstybės tarnautojas, pavaldus ministrui. Audituojamuoju laikotarpiu Finansų ministerijos administracijai vadovavo Ministerijos valstybės sekretorius Giedrius Rimša.

Savivaldybių skolos valdyme dalyvauja 3 Finansų ministerijos administracijos struktūriniai padaliniai - Valstybės išdo departamentas, Finansų rinkos departamentas ir Regioninės plėtros ir savivaldybių biudžetų skyrius (Biudžeto departamento struktūrinis padalinys).

Valstybės išdo departamentas yra Finansų ministerijos administracijos padalinys, kurio kompetencija savivaldybių skolos ir skolinimosi srityje apibrėžta departamento nuostatuose (patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005-05-09 įsakymu Nr. 1K-150). Vadovaudamasis departamento

nuostatais, Valstybės išdo departamentas teisės aktų nustatyta tvarka išduoda valstybės biudžeto ir kitas valstybės disponuojamas lėšas valstybės institucijoms, įstaigoms ir kitiems juridiniams asmenims; priima savivaldybių skolinių įsipareigojimų ataskaitas ir jas apibendrina; rengia informaciniu pranešimus apie valdžios sektoriaus skolą ir subsektorių deficitą ir apie valstybės skolos būklę.

Finansų rinkos departamentas – Finansų ministerijos administracijos padalinys, kuris, vadovaudamasis departamento nuostatais (patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-04-20 įsakymu Nr. 1K-131), administruoja ūkio subjektams perskolintas valstybės vardu gautas paskolas bei paskolas su valstybės garantija; kaupia ir teikia informaciją atitinkamiems ministerijos departamentams apie paskolų lėšų paėmimą; rengia ir teikia siūlymus ministerijos vadovybei dėl galimybių išsiieškoti skolas iš įmonių ir organizacijų, kurioms buvo perskolintos valstybės vardu gautų paskolų lėšos arba už kurių gautas paskolas yra garantavusi valstybė ir kurios laiku neatsiskaito už šiuos savo skolinius įsipareigojimus.

Regioninės plėtros ir savivaldybių biudžetų skyrius yra Finansų ministerijos Biudžeto departamento struktūrinis padalinys. Skyriaus nuostatuose (patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 1999-07-15 įsakymu Nr. 181) apibrėžti skyriaus uždaviniai savivaldybių skolos ir skolinimosi srityje – rengti savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių (įtakojančių savivaldybių skolinimosi limitus) projektus; kontroliuoti savivaldybių skolinimosi limitus.

AUDITO DARBO REZULTATAI

1. Bendra savivaldybių skolos analizė

Remiantis Finansų ministerijos duomenimis, valstybės skola 2004-12-31 sudarė 12 162 076 tūkst. Lt, o 2005-03-31 – 12 690 501 tūkst. Lt. Lyginant valstybės skolos dydį 2004 m. pabaigoje ir šių metų pirmojo ketvirčio pabaigoje, valstybės skola padidėjo 528 425 tūkst. Lt.

Nuo 2004-01-08 įsigaliojo nauja Valstybės skolos įstatymo redakcija, pagal kurią valstybės skola apima ir savivaldybės skolą – t.y. į valstybės skolą įskaitomi ilgalaikiai ir trumpalaikiai savivaldybių prisiimti, bet dar neįvykdyti turtiniai įsipareigojimai, išskyrus savivaldybių turtinius įsipareigojimus pagal paskolų iš valstybės biudžeto apyvartos lėšų bei pagal paskolų valstybės vardu ir su valstybės garantija sutartis.

Visų savivaldybių skola, įskaitoma į valstybės skolą, 2004-12-31 sudarė 520 706 tūkst. Lt, o 2005-03-31 – 489 976 tūkst. Lt arba 3,86 proc. visos valstybės skolos. Visų savivaldybių skola, lyginant ją su 2004-12-31 duomenimis, sumažėjo 5,9 proc. (30 730 tūkst. Lt).

Pagal ankstesnę Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-30 nutarimu Nr. 110 patvirtintą Savivaldybių skolinimosi tvarką į savivaldybių skolą buvo įskaičiuojami tik įsipareigojimai, kuriuos savivaldybės prisiėmė pagal paskolų sutartis. Remiantis šiuo metu galiojančiomis Savivaldybių skolinimosi taisyklėmis (patvirtintomis 2004-03-26 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 345), į savivaldybių skolą įskaičiuojami trumpalaikiai (kurių grąžinimo terminas baigiasi tais pačiais biudžetiniais metais) ir ilgalaikiai (kurių trukmė ilgesnė kaip vieneri metai ir grąžinimo terminas baigiasi ne tais pačiais biudžetiniais metais) savivaldybių prisiimti, bet dar neįvykdyti turtiniai įsipareigojimai pagal paskolų sutartis, lizingo (finansinės nuomos) sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus.

Minėtose Savivaldybių skolinimosi taisyklėse reglamentuota, kad savivaldybės, turėdamos savivaldybės kontrolieriaus išvadą, savivaldybės tarybos sprendimu gali imti ilgalaikes vidaus ir užsienio paskolas investicijų projektams finansuoti, nesunaudojamiems kilnojamiesiems ir nekilnojamiesiems daiktams įsigyti, skoloms dengti, teikti garantijas dėl savivaldybės kontroliuojamų įmonių paskolų, naudojamų investicijų projektams finansuoti, taip pat imti trumpalaikes vidaus ir užsienio paskolas biudžetiniais metais laikinam pajamų trūkumui padengti.

Savivaldybių skolinimosi limitus nustato Lietuvos Respublikos Seimas, tvirtindamas kiekvienų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 1 d., savivaldybės skola negali viršyti 35 proc. (Vilniaus miesto savivaldybės – 50 proc., Kauno miesto savivaldybės – 50 proc.) patvirtintų 2005 m. savivaldybės biudžeto pajamų, neįskaitant iš valstybės biudžeto savivaldybei skiriamų specialių tikslinių dotacijų. Minėti savivaldybių skolinimosi limitai, lyginant su 2004 m., nepakito.

Remiantis Finansų ministerijos duomenimis, 2004-12-31 savivaldybių 2004 m. biudžetų pajamos, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai, sudarė 1 880 290, 5 tūkst. Lt arba 275 252,0 tūkst. Lt mažiau nei 2005-03-31, atitinkamai 2004-12-31 buvo mažesnis leistinas Savivaldybių skolos dydis – 658 101,68 tūkst. Lt (35 proc.) arba 940 145,25 tūkst. Lt (50 proc.). Remiantis 2005-03-31 duomenimis, savivaldybių 2005 m. biudžetų pajamos, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai, padidėjo ir sudarė 2 155 542, 5 tūkst. Lt, o leistinas savivaldybių skolos dydis – 754 439,88 tūkst. Lt (35 proc.) arba 1 077 771,25 tūkst. Lt (50 proc.). Atsižvelgiant į didesnes 2005 m. pirmojo ketvirčio savivaldybių biudžeto pajamas, leistinas savivaldybių skolos dydis padidėjo 14,6 proc.

Bendras Savivaldybių skolinis įsipareigojimas, įskaitomas į skolinimosi limitus, 2004-12-31 buvo 482 349,2 tūkst. Lt – t.y. 25,65 proc. patvirtintų Savivaldybių biudžeto pajamų, o 2005-03-31 buvo 457 060,9 tūkst. Lt – t.y. 21,20 proc. patvirtintų Savivaldybių biudžeto pajamų. Atsižvelgiant į didesnes 2005 m. pirmojo ketvirčio Savivaldybių biudžeto pajamas bei Savivaldybių skolos pokyčius, Savivaldybių skolos procentinis dydis sumažėjo 4,45 proc.

Šių metų kovo 31 dieną, palyginti su 2004-12-31, skoliniai įsipareigojimai padidėjo 4 savivaldybėse, sumažėjo – 54, o 3 savivaldybių skoliniai įsipareigojimai nepakitę.

Finansų ministerijos 2004-12-31 duomenimis 6 savivaldybės iš 61 viršijo skolinimosi limitus (Jurbarko rajono – 35,73 proc., Mažeikių rajono – 40,47 proc., Kretingos rajono – 42,16 proc., Prienų rajono – 43,31 proc., Rokiškio rajono – 46,88 proc. ir Trakų rajono – 66,27 proc.), tuo pažeisdamos Lietuvos Respublikos 2004 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 1 d. Šių metų kovo 31 d. duomenimis skolinimosi limitus viršijo 4 iš 61 savivaldybės (Prienų rajono – 36,35 proc., Kretingos rajono – 37,56 proc., Rokiškio rajono – 41,93 proc. ir Trakų rajono – 49,99 proc.), tuo pažeisdamos Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 1 d. Pagrindinė priežastis, dėl kurios minėtos savivaldybės viršijo įstatymu nustatytus skolinimosi limitus yra ta, kad nuo 2002-01-01 pasikeitė savivaldybių atliekamų funkcijų finansavimo schema – t. y. daugiau kaip pusę visų savivaldybių pajamų sudaro specialios tikslinės dotacijos, kurios skaičiuojant skolinimosi limitus į savivaldybių patvirtintas pajamas neįskaitomos. Dėl šios priežasties savivaldybių biudžetų pajamos, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai, sumažėjo, o savivaldybių skolos procentinė išraiška padidėjo. Taip pat minėtina, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimu Nr. 345 patvirtintomis savivaldybių skolinimosi taisyklėmis, į savivaldybių skolą pradėti įskaičiuoti savivaldybių prisiimti turtiniai įsipareigojimai pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartis ir kitus skolos įsipareigojamuosius dokumentus.

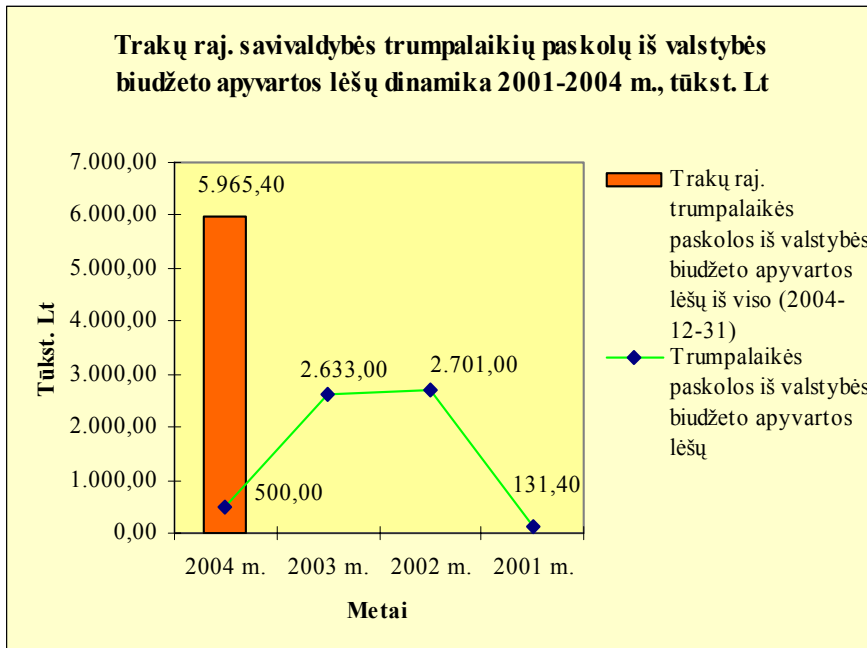
Skolų 2005-03-31 visiškai neturėjo 4 savivaldybės – Birštono, Visagino, Vilniaus rajono ir Kalvarijos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 4 d.¹, savivaldybės turi teisę imti trumpalaikes paskolas iš valstybės biudžeto laikinam biudžeto pajamų trūkumui padengti, kurios nėra įskaičiuojamos į skolinimosi limitus. Iki 2005-03-31 3 savivaldybės (Anykščių, Šalčininkų ir Trakų rajono) laiku negrąžino 8 966,15 tūkst. Lt trumpalaikių paskolų laikinam biudžeto pajamų trūkumui dengti, kurios nedaro įtakos savivaldybės skolinimosi limitų dydžiui ir valstybės skolos dydžiui. Atkreipiame dėmesį į tai, kad savivaldybės turi teisę imti trumpalaikes paskolas iš valstybės biudžeto, netgi viršydamos įstatymu nustatytą skolinimosi limitą.

Atsižvelgiant į tai, kad trumpalaikių įsipareigojimų grąžinimo terminas baigiasi tais pačiais biudžetiniais metais, minėtos savivaldybės (Anykščių, Šalčininkų ir Trakų rajono) 2004-12-31 nesilaikė

¹ Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 4 d.: „Į skolinimosi limitus neįskaitomos iš valstybės biudžeto suteiktos trumpalaikės paskolos (įskaitant ir trumpalaikes beprocentes paskolas, suteiktas iki 2004 m. balandžio 1 d.) laikinam pajamų trūkumui padengti“ (Žin., 2004, Nr. 171-6303).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimu Nr. 345 patvirtintų Savivaldybių skolinimosi taisyklių 18 p. nuostatos, reikalaujančios iki biudžetinių metų pabaigos grąžinti iš valstybės biudžeto gautas trumpalaikes paskolas. Tokiu atveju, priiimti, bet iki biudžetinių metų pabaigos neįvykdyti, turtiniai įsipareigojimai pagal trumpalaikių paskolų iš valstybės biudžeto apyvartos lėšų sutartis (9 176,15 tūkst. Lt), neįtakoja valstybės skolos dydžio, tačiau atitinkama dalimi sumažina valstybės biudžeto apyvartos lėšas.

1 pav. Savivaldybės trumpalaikių paskolų dinamika 2001-2004 m.

Mūsų nuomone, tikslinga panagrinėti praktinį pavyzdį, kaip padidėja savivaldybės finansinė našta, kai savivaldybė laiku neįvykdo turtinių įsipareigojimų pagal trumpalaikių paskolų sutartis. Pavyzdžiu gali būti Trakų rajono savivaldybės laiku negrąžintų trumpalaikių paskolų dinamikos analizė (1 pav.). Pateiktame 1 pav. matome, kad Trakų rajono savivaldybė nuo 2001 m. negrąžinusi 131,4 tūkst. Lt trumpalaikės paskolos Finansų ministerijai, o 2002–2004 m.

prisiėmė naujus turtinius įsipareigojimus pagal trumpalaikių paskolų sutartis. Tokiu būdu Trakų rajono savivaldybės neįvykdytų turtinių įsipareigojimų suma pagal trumpalaikių paskolų sutartis 2004 m. išaugo iki 5 965,4 tūkst. Lt, ir, mūsų nuomone, yra didelė rizika, kad minėti įsipareigojimai nebus įvykdyti artimiausiu metu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimu Nr. 345 patvirtintų Savivaldybių skolinimosi taisyklių 20 p., Finansų ministerija turi teisę paskolos sutartyje nustatytu terminu negrąžintos paskolos sumą įskaityti kaip savivaldybės biudžeto gautas pajamų įmokas. Per 2004 m. Finansų ministerija, remdamasi minėta Savivaldybių skolinimosi taisyklių nuostata, įskaitė 15 124, 73 tūkst. Lt kaip gautas savivaldybių, kurios laiku negrąžino trumpalaikių paskolų iš valstybės biudžeto apyvartos lėšų, biudžeto pajamų įmokas. Tokiu būdu savivaldybių negrąžintų trumpalaikių paskolų iš valstybės biudžeto apyvartos lėšų suma sumažėjo nuo 23 140,88 tūkst. Lt (2004-01-01) iki 8 016, 15 tūkst. Lt (2004-12-31).

1.2 Dėl atliktų auditų

Valstybės kontrolė atliko auditus Trakų (2005-03-17 pavedimas Nr. 2030-11) ir Prienų (2005-04-28 pavedimas Nr. 2030-17) rajonų savivaldybių administracijose. Auditų metu buvo siekiama įvertinti, kaip yra valdoma savivaldybės skola ir kokios jos skolos mažinimo galimybės, nustatyti, kokios problemos kyla ją administruojant, ir pateikti rekomendacijas problemoms spręsti. Aukščiau įvardintos rajonų savivaldybės, kaip audito subjektai, buvo pasirinktos todėl, kad jos viršijo įstatymu nustatytą skolinimosi limitą.

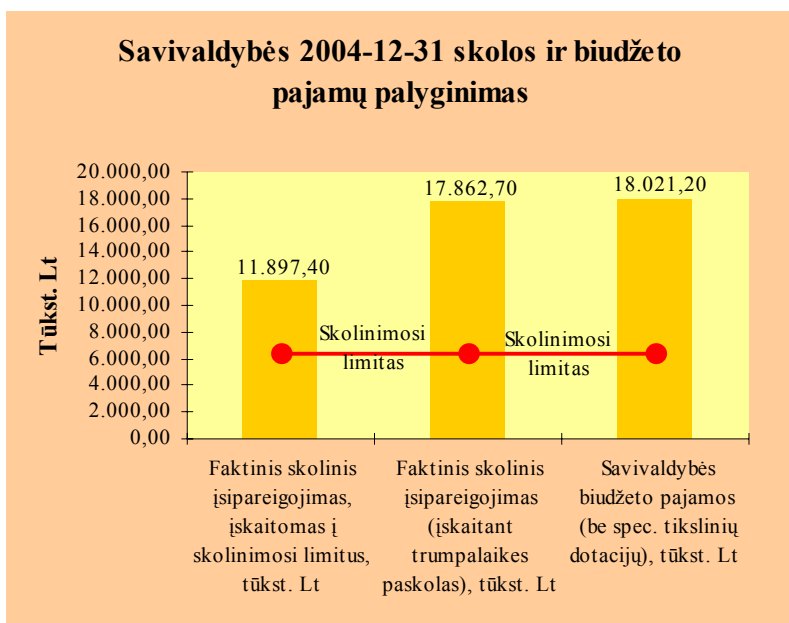
Dėl audito, atlikto Trakų rajono savivaldybės administracijoje

Remiantis išankstinio tyrimo metu gautais duomenimis, Trakų rajono savivaldybė viršijo 2004 metų įstatymu nustatytą skolinimosi limitą 31,02 proc., o savivaldybės skola 2004-12-31 sudarė 11 897,4 tūkst. Lt. Minėta skola susidaro pagal 4 paskolų sutartis, sudarytas nuo 1998 m. iki 2000 m.

Audito, atlikto Trakų rajono savivaldybės administracijoje, metu buvo nustatyta, kad savivaldybė 2004-12-31 negrąžino 5 965,3 tūkst. Lt trumpalaikių paskolų, kurios nėra įskaičiuojamos į skolinimosi limitus².

Trumpalaikių negrąžintų paskolų suma sudaro 33,10 proc. patvirtintų Savivaldybės biudžeto pajamų. Minėta skola susidaro pagal 8 trumpalaikes paskolų sutartis, sudarytas nuo 2001 m. iki 2004 m.

Pateiktame 2 pav. matome, kad Trakų rajono savivaldybės skola (įskaitant trumpalaikes paskolas) 2004-12-31 sudaro 99,12 proc. patvirtintų Savivaldybės biudžeto pajamų, o Savivaldybės skola be trumpalaikių paskolų – 66,02 proc.

2 pav. Savivaldybės skolos ir biudžeto pajamų santykis

² Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 4 d.: „Į skolinimosi limitus neįskaitomos iš valstybės biudžeto suteiktos trumpalaikės paskolos (įskaitant ir trumpalaikes beprocentes paskolas, suteiktas iki 2003 m. gruodžio 31 d.) laikinam pajamų trūkumui padengti“.

Mūsų nuomone, į skolinimosi limitą neįskaityta tais pačiais biudžetinais metais negrąžintų trumpalaikių paskolų suma, sumažina skolinimosi limito dydį, lyginant jį su Savivaldybės biudžeto pajamomis.

Tai reiškia, kad perskaičiavus Savivaldybės skolinimosi limito dydį, įskaičiuojant iki biudžetinių metų pabaigos valstybės biudžetui negrąžintas paskolas, skolinimosi limito dydis būtų ženkliai didesnis – t.y. Savivaldybė viršytų įstatymu nustatytą skolinimosi limitą ne 31,02 proc. (kaip yra dabar), bet 64,12 proc.

Minėtina, kad Trakų rajono savivaldybė pagal Savivaldybių skolinimosi tvarkos 12 p. bei trumpalaikių paskolų sutartis, priimtų turtinių įsipareigojimų vykdymą garantuoja savo biudžeto lėšomis – t.y. Finansų ministerija laiku negrąžintą trumpalaikės paskolos dalį gali užskaityti kaip savivaldybės gautas biudžeto pajamas. Audito, atlikto Trakų rajono savivaldybės administracijoje, metu nustatyta, kad Finansų ministerija 2005 m. nepasinaudojo jai suteikta teise ir neužskaitė laiku negrąžintos paskolos ar jos dalies kaip Trakų rajono savivaldybės gautas biudžeto pajamas, nors 2004 m. biudžetą Trakų rajono savivaldybė įvykdė 132 proc.

Trakų rajono savivaldybė 2000-11-03 sudarė ilgalaikės paskolos sutartį Nr. 38 su AB Lietuvos žemės ūkio banku. Sutarties objektas – 3 800,0 tūkst. Lt ilgalaikė paskola su 10,7 proc. metine palūkanų norma, kurios tikslas – savivaldybės biudžeto išlaidų finansavimas. Trakų rajono savivaldybės taryba, 2000-09-07 priimdama sprendimą Nr. 126 dėl ilgalaikės paskolos savivaldybės biudžeto išlaidoms finansuoti, nesilaikė Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 10 str. 1 d. 1 p. reikalavimo, kad ilgalaikė paskola gali būti naudojama tik investiciniams projektams finansuoti. Paskola turėjo būti gražinta iki 2002-10-01 pagal sutartyje nustatytą paskolos gražinimo grafiką, kuris pagal paskolos sutarties pakeitimus pratęstas iki 2007-04-20, o metinė palūkanų norma sumažinta iki 3,63 proc.

Audito metu nustatyta, kad paskola (2000-11-03 paskolos sutartis Nr. 38), vadovaujantis Trakų rajono savivaldybės Finansų ir ekonomikos skyriaus potvarkiais, panaudota savivaldybės administracijos ir savivaldybei priskirtų biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui sumokėti.

Remiantis audito, atlikto Trakų rajono savivaldybėje, rezultatais, darytina išvada, kad savivaldybė nepakankamai efektyviai administruoja įsiskolinimą savivaldybei, atlikdama avansinius mokėjimus paslaugų teikėjams, laiku nesiima priemonių skoloms išieškoti.

Dėl audito, atlikto Prienų rajono savivaldybės administracijoje

Išankstinio tyrimo metu buvo nustatyta, kad Prienų rajono savivaldybė viršijo 2004 metų įstatymu nustatytą skolinimosi limitą 8,31 proc., o savivaldybės skola, įskaitoma į skolinimosi limitus, 2004-12-31 buvo 6 735,9 tūkst. Lt.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 10 str. 1 d. 1 p. ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-30 nutarimu Nr. 110 patvirtintos Savivaldybių skolinimosi tvarkos

9 p., ilgalaikės paskolos gali būti imamos tik investiciniams projektams finansuoti. Nesilaikydama minėtų reikalavimų, Prienų rajono savivaldybės taryba (meras), vadovaudamasi savivaldybės tarybos 2001-04-05 sprendimu Nr. 187, su AB Lietuvos taupomasis bankas (2001 – 2002 m. AB „Hansa-LTB“, nuo 2002 m. – AB bankas „Hansabankas“) 2001-08-06 sudarė Kreditinės linijos sutartį Nr. 63648 dėl 1 000,0 tūkst. Lt paskolos laikinam apyvartinių lėšų trūkumui padengti su 8,90 proc. dydžio metine palūkanų norma. Kreditinės linijos grąžinimo terminas, numatytas minėtoje sutartyje, – 2002-08-06.

Papildomais susitarimais (iš viso jų buvo 5) kintama metinė palūkanų norma negrąžintai kredito sumai (1 597,75 tūkst. Lt) sumažinta iki 5,13 proc. bei pratęstas galutinis grąžinimo terminas iki 2006-11-30. Atsižvelgiant į tai, kad buvo pakeistas kreditinės linijos grąžinimo grafikas (eiliniai mokėjimai perkelti į 2006 m.) ir galutinis grąžinimo terminas perkeltas į 2006 m., Savivaldybė įsipareigojo grąžinti visą (1 597,75 tūkst. Lt) kreditinės linijos sumą per 2006 m.

1.3 Dėl savivaldybių administracinės priežiūros

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 2 str. 1 d., vykdo savivaldybių administracinę priežiūrą – t.y. prižiūri, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus – Vyriausybės skiriami Vyriausybės atstovai. Vyriausybė skiria po vieną atstovą apskrīčiai. Vyriausybės atstovų bei jų tarnybų kompetencija savivaldybių administracinės priežiūros srityje apibrėžta minėtame Savivaldybių administracinės priežiūros įstatyme ir Vyriausybės atstovo tarnybos veiklos nuostatuose, kuriuos tvirtina Vidaus reikalų ministras. Pagrindinės Vyriausybės atstovo atliekamos funkcijos yra šios:

- tikrina, ar savivaldybės kolegialių ir nekolegialių administravimo subjektų teisės aktai neprieštarauja įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams (toliau – įstatymai ir Vyriausybės sprendimai);
- kai savivaldybės administravimo subjektai nesilaiko Konstitucijos ir įstatymų, nevykdo Vyriausybės sprendimų, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 5 str. 2 d. nustatyta tvarka reikalauja, kad Konstitucijos būtų laikomasi, įstatymai būtų įgyvendinti, o Vyriausybės sprendimai įvykdyti;
- neteisėtus savivaldybės administravimo subjektų teisės aktus šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka siūlo panaikinti arba pakeisti;
- kai savivaldybės administravimo subjektai nesutinka panaikinti ar pakeisti ginčijamą teisės aktą, atsisako įgyvendinti įstatymą ar vykdyti Vyriausybės sprendimą, kreipiasi į teismą.

Kaip matome iš aukščiau pateiktų funkcijų, Vyriausybės atstovai apskrityse prižiūri, kad savivaldybėse nebūtų priimami teisės aktams prieštaraujantys sprendimai.

Valstybės kontrolės audito, atlikto Trakų rajono savivaldybės administracijoje, metu buvo nustatyta, kad savivaldybės taryba priėmė sprendimą, prieštaraujantį Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintų Savivaldybių skolinimosi tvarkos reikalavimams, vadovaujantis kuriais, ilgalaikės paskolos gali būti imamos tik investiciniams projektams finansuoti, bet ne savivaldybės biudžeto apyvartos lėšoms papildyti (plačiau žr. 7 p.).

Audito, kuris buvo atliktas Prienų rajono savivaldybės administracijoje, metu buvo nustatyta, kad savivaldybės administracija, 2001-08-06 sudarydama sutartį Nr. 63648 dėl kreditinės linijos (1 000 tūkst. Lt) Savivaldybės biudžeto lėšoms papildyti, nesilaikė Lietuvos Respublikos Biudžeto sandaros įstatymo 10 str. 1 d. 1 p., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-30 nutarimu Nr. 110 patvirtintos Savivaldybių skolinimosi tvarkos 9 p. reikalavimų, kadangi prisiėmė įsipareigojimus pagal ilgalaikės paskolos (kreditinės linijos) sutartį, kurioje nurodytas paskolos tikslas – biudžeto lėšų papildymas.

Valstybės kontrolė raštu kreipėsi į Vyriausybės atstovą Vilniaus (dėl Trakų raj. savivaldybės) apskričiai, prašydama pateikti informaciją, ar Vyriausybės atstovas (jo tarnyba) nagrinėjo atitinkamo savivaldybės tarybos sprendimo, kuriuo vadovaujantis buvo imama ilgalaikė paskola savivaldybės biudžeto apyvartos lėšoms papildyti, teisėtumą, ar buvo svarstytas klausimas dėl kreipimosi į savivaldybės merą dėl minėto tarybos sprendimo sustabdymo, pakeitimo ar panaikinimo. Vyriausybės atstovas Vilniaus apskričiai atsakė, kad nebuvo imtasi jokių priemonių Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimui dėl ilgalaikės paskolos sustabdyti, pakeisti ar panaikinti.

IŠVADOS

1. Mažeikių rajono savivaldybė viršijo 2004 metų skolinimosi limitą, tuo pažeisdama Lietuvos Respublikos 2004 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 1 d.
2. Anykščių, Šalčininkų ir Trakų rajono savivaldybės 2004-12-31 nesilaikė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimu Nr. 345 patvirtintų Savivaldybių skolinimosi taisyklių 18 p. nuostatos, reikalaujančios iki biudžetinių metų pabaigos grąžinti iš valstybės biudžeto gautas trumpalaikes paskolas.
3. Finansų ministerija 2005 m. nepasinaudojo jai suteikta teise ir neužskaitė laiku negrąžintos paskolos ar jos dalies kaip Trakų rajono savivaldybės gautas biudžeto pajamas, nors 2004 m. biudžetą Trakų rajono savivaldybė įvykdė 132 proc.

4. Trakų rajono savivaldybės taryba, 2000-09-07 priimdama sprendimą Nr. 126 dėl ilgalaikės paskolos (3 800 tūkst. Lt) savivaldybės biudžeto išlaidoms finansuoti, ir Prienų rajono savivaldybės taryba, 2001-08-06 sudarydama sutartį Nr. 63648 dėl kreditinės linijos (1 000 tūkst. Lt) savivaldybės biudžeto lėšoms papildyti, nesilaikė Lietuvos Respublikos Biudžeto sandaros įstatymo 10 str. 1 d. 1 p. reikalavimo, nurodančio, kad ilgalaikės paskolos gali būti imamos tik investiciniams projektams finansuoti.
5. Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrīčiai nesiėmė priemonių, kad Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimas dėl ilgalaikės paskolos, prieštaraujantis teisės aktams, nebūtų įgyvendintas ir tuo neužtikrino efektyvios Trakų rajono savivaldybės administracinės priežiūros savivaldybių skolos ir skolinimosi srityse.

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Svarstyti galimybę dėl Trakų rajono savivaldybės laiku negražintos paskolos (ar jos dalies) valstybės biudžetui užskaitymo kaip gautas savivaldybės biudžeto pajamas.

Trakų rajono savivaldybės tarybai

Peržiūrėti skolų išieškojimo galimybes bei imtis veiksmingesnių priemonių skolos administravimo srityje.

Veiklos audito 3-jo departamento direktorė

Romualda Masiulionienė

Valstybinis auditorius

Linas Kirvelaitis

Susipažinau

Finansų ministerijos valstybės sekretorius

Giedrius Rimša

2005-07-